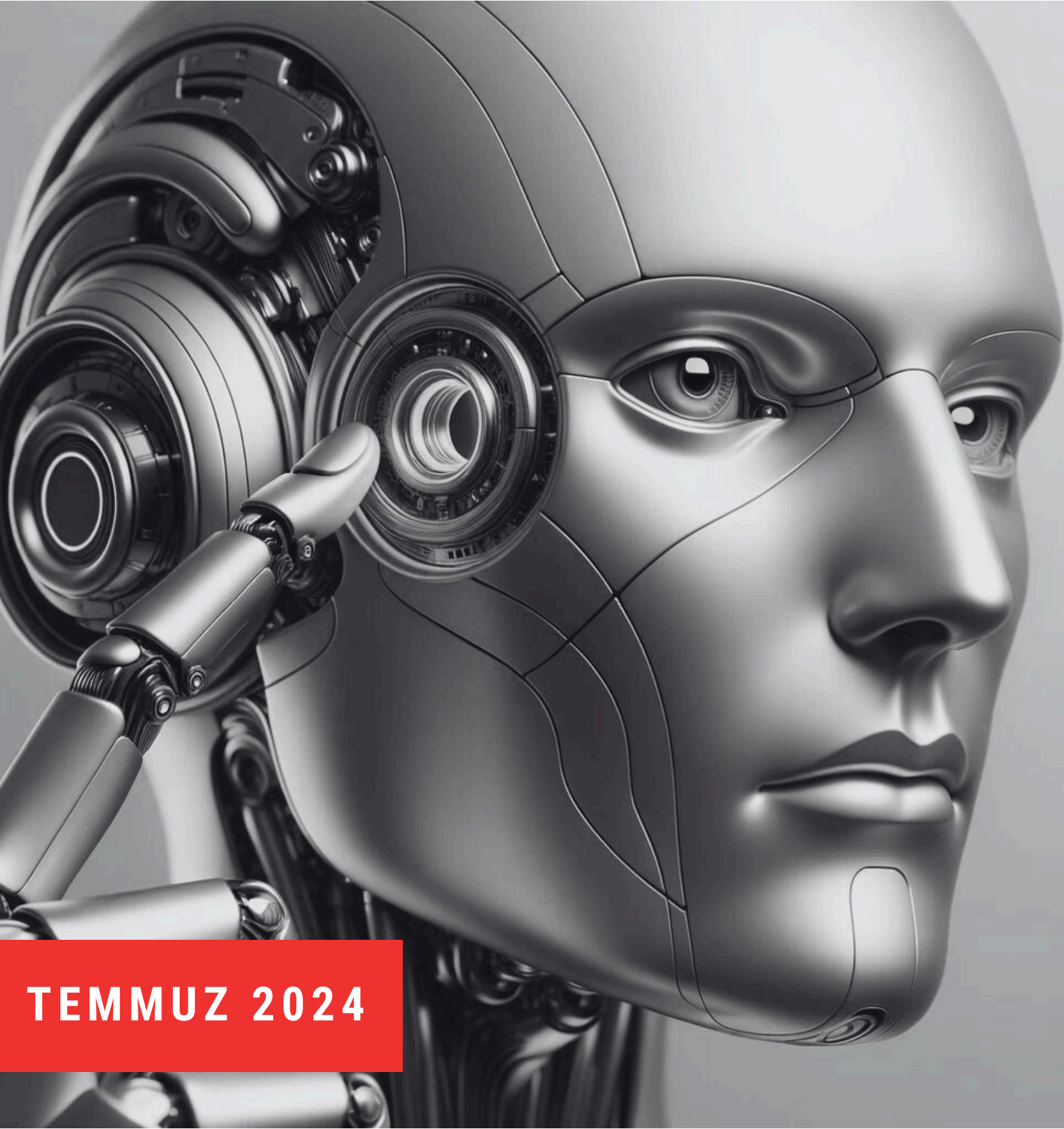

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA HUKUK

İSTANBUL BAROSU
BİLİŞİM HUKUKU KOMİSYONU
YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMA GRUBU

TEMMUZ 2024

BAŞLARKEN

Yapay zekâ teknolojileri, insanların hayatını kolaylaştırma, ekonomik büyümeyi destekleme, sağlık, refah, güvenlik ve mahremiyet konularındaki zorluklarla mücadele etme gibi pek çok hususta büyük bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte, yıkıcı birtakım teknolojiler gibi, yapay zekâ da bazı riskler taşıyabilir ve emek, güvenlik, mahremiyet, etik ve beceriler gibi çeşitli alanlarda karmaşık toplumsal zorluklara neden olabilir. Bu açıdan toplum üzerindeki tüm etkilerini içerir şekilde yapay zekâya kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşım çok önemlidir.

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu olarak gelişen yapay zekâ teknolojisinin toplumda, hukuk sisteminde ve mesleğimizde yarattığı etkiler konusunda harekete geçmenin bir gereklilik olduğunu düşünüyoruz. Buradan hareketle, diğer çalışmalarımız ve 2020 yılından bu yana her ay yayımladığımız bültenler ile gelişen teknolojilerin hukukî bakış açısıyla ele alınmasına yardımcı olmayı ve bu konuda farkındalığı arttırmayı hedefliyoruz. Çalışmalarımıza İstanbul Barosu internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIDA

- 03** Yapay Zekâ Yasası Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde Yayımlandı
- 05** WIPO Üretken Yapay Zekâ Üzerine Patent Analiz Raporu'nu Yayımladı
- 08** IBM'in Yeni Çerçeve Yaklaşımı: Yapay Zekânın Güvenli Kullanımı
- 11** Yapay Zekâ Dijital Politikalar Merkezi'nin Amerikan Gizlilik Hakları Yasa Taslağı Hakkındaki Görüşü
- 13** Yapay Zekâ Sistemlerinin Geliştirilmesinde Meşru Menfaatlerin Kullanımı ve Hukuki Esaslar
- 15** Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü "Yapay Zekâ, Veri Yönetimi Ve Gizlilik: Sinerjiler ve Uluslararası İşbirliği Alanları" Başlıklı Raporunu Yayımladı
- 18** Yapay Zekâ Yasası Doğrultusunda Veri Koruma Makamlarının Rolü
- 20** Yapay Zekâ Çağında Hukuk: Türkiye'nin Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi
- 22** UNESCO, Meksika'nın Yapay Zekâ Hazırlık Değerlendirmesini Sundu
- 24** Bu Ay Neler Yaptık?

AV. PINAR SARUHAN
AV. HAVA YENİCE ÖZGÖZ

YAPAY ZEKÂ YASASI AVRUPA BİRLİĞİ RESMÎ GAZETESİ'NDE YAYIMLANDI

Avrupa Komisyonu (European Commission) ("**Komisyon**") tarafından 21 Nisan 2021 tarihinde sunulan ve Yapay Zekâ ("**YZ**") sistemlerinin piyasaya arzı, hizmete sunulması ve bazı uygulamaların yasaklanmasına dair kuralları belirleyen "Yapay Zekâ Hakkında Uyumlaştırılmış Kurallar Getiren ve Bazı Birlik Yasama Tasarruflarını Değiştiren (AB) 2024/1689 sayılı Tüzük" (Avrupa Yapay Zekâ Yasası) ("**YZ Yasası**") 12 Temmuz 2024'te Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde yayımlanmıştır. YZ Yasası 1 Ağustos 2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe girmesinin akabinde, 36 aylık süreçte kademeli olarak uygulamaya alınacaktır.

YZ Yasası'nın uygulanma takvimi şu şekildedir:

- **Şubat 2025** itibariyle, kabul edilemez risk seviyeleri taşıyan ve EK III'te listelenmiş YZ sistemlerine ilişkin düzenleyici yükümlülükler yürürlüğe girecektir.

- **Mayıs 2025** itibariyle, YZ uyum kurallarının etik kılavuzlarının uygulanmasına başlanacaktır.
- **Ağustos 2025** tarihi itibariyle, genel amaçlı YZ sistemlerinin sağlayıcıları için öngörülen yükümlülükler yürürlüğe girecek olup, üye devletler tarafından yetkili makamlar belirlenecek, yasaklanmış YZ sistemlerinin listesi ve olası mevzuat değişiklikleri Komisyon tarafından gözden geçirilecektir.
- **2 Ağustos 2026** tarihi itibariyle, EK III'te listelenen eğitim, göç, biyometri, kritik altyapı, istihdam, temel kamu hizmetlerine erişim, kolluk kuvvetleri ve adalet yönetimi sistemleri gibi yüksek riskli YZ sistemleri için düzenleyici yükümlülükler yürürlüğe girecektir.

Üye devletler en az bir operasyonel YZ düzenleyici sanal alanı oluşturacak, yüksek riskli YZ sistemleri listesi ve olası mevzuat değişiklikleri Komisyon tarafından gözden geçirilecektir. Üye devletler ayrıca, idari para cezaları dahil olmak üzere, ilgili yaptırımların uygulanmasını sağlayacaktır.

- **2 Şubat 2026** tarihi itibarıyla, Komisyon pazar sonrası gözetim sürecini başlatacaktır.
- **2 Ağustos 2027** tarihi itibarıyla, EKIII'te yer almayan, ancak bir ürünün güvenlik bileşeni olarak kullanılmak üzere tasarlanmış yüksek riskli YZ sistemleri ile kendileri bir ürün olan ve mevcut AB mevzuatı kapsamında üçüncü taraf uygunluk değerlendirmesi gerektiren yüksek riskli YZ sistemlerine ilişkin yükümlülükler yürürlüğe girecektir.
- **Aralık 2030'a** kadar ise Schengen Bilgi Sistemi gibi büyük ölçekli AB bilgi teknolojisi sistemlerinde kullanılan YZ sistemleri için öngörülen düzenleyici yükümlülükler yürürlüğe girecektir.

Detaylı bilgi için:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689&qid=1722296829069

MELİS CEYLAN

WIPO ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ ÜZERİNE PATENT ANALİZ RAPORU'NU YAYIMLADI

Tüm dünyada üretken Yapay Zekâ (“YZ”) uygulamalarının endüstride daha etkin bir rol oynaması ve bu uygulamaların gerçek dünyaya yansması beklenmektedir. Bu sebeple, mevcut fikri mülkiyet uygulamalarını geleceğe uyarlayabilmek için üretken YZ alanındaki teknolojik eğilimleri anlayabilmek önem taşımaktadır.

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (World Intellectual Property Organization) (“WIPO”), Patent Analiz Raporu (“Rapor”) ile mevcut teknoloji gelişimine, değişen dinamiklere ve üretken YZ teknolojilerinin kullanılmasının beklendiği uygulamalara ışık tutmayı hedeflemektedir. Ayrıca üretken YZ alanındaki patentleme faaliyetleri ve bilimsel yayınlar hakkında analizler sunmaktadır. Bu analizler, “2019 WIPO Teknoloji Trendleri” (“2019 WIPO Technology Trends Publication on Artificial Intelligence”) yayınına dayanmaktadır.

Rapor’da, YZ’nin dava sahipleri tarafından kullanımına ilişkin beş temel ilke sayılmıştır. Bu ilkeler özetle şöyledir;

1.Üretken YZ: Temel Kavramlar

Bu bölümde üretken YZ teknolojisinin çeşitli kurumlarca yapılan tanımları, teknik ilkeleri ve tarihsel kökenlerine odaklanılmaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development), üretken YZ’yi “kullanıcı talebi üzerine içerik (metin, görüntü, ses veya video) oluşturabilen bir teknoloji” olarak tanımlar.

Avrupa Birliği’nin YZ Yasası, üretken YZ’yi, “büyük ve çeşitli veri setleri üzerinde eğitilmiş genel amaçlı YZ modellerinin bir alt kümesi” olarak tanımlar ve bu sistemlerin genellikle içerik oluşturma işlevine odaklandığını vurgular.

WIPO'ya göre üretken YZ, derin öğrenme yöntemleri ile büyük veri kümeleri üzerinde eğitilmiş olup metin, görüntü ve diğer veri türlerinde yeni içerikler üretebilme kapasitesine sahiptir. Özellikle son yıllarda yaygınlaşan bu teknoloji, kullanıcıların teknik bilgiye ihtiyaç duymadan doğal dil komutları ile yeni içerikler oluşturmaya olanak tanımaktadır.

2.Küresel Düzeyde Üretken YZ'nin Patentlenmesi Hakkında Durum

Son yıllarda derin öğrenme tekniklerindeki ilerlemeler ve artan işlem gücü, üretken YZ alanında büyük gelişmeler sağlamıştır. 2014'te 800'den az olan üretken YZ patent ailelerinin sayısı, 2023'te 14.000'i aşmıştır.

OpenAI, başlangıçta patent başvurusu yapmazken, 2023'te altı ABD patenti ile patent stratejisini değiştirmiştir. Çin, üretken YZ patent yayınlarında dünya lideri konumundadır ve Çin Bilimler Akademisi (*Chinese Academy of Sciences*) en çok patente sahip araştırma kurumu olarak öne çıkmaktadır.

3.Üretken YZ Modellerinde Patent Eğilimleri

Üretken YZ patenleri çeşitli model türlerine ayrılmıştır. Ancak birçok patent, belirli bir model türüne net olarak bağlanamamaktadır.

2014-2023 arasında en fazla patent ailesi, Üretken Çekişmeli Ağlar (*GAN-Generative Adversarial Networks*) kategorisinde yayımlanmıştır. Bu modeldeki patent sayısı 2020'ye kadar hızla artmış ve zirve yapmış, ancak son yıllarda büyüme hızı yavaşlamıştır. Difüzyon Modelleri (*Diffusion Models*) ve büyük dil modellerindeki (*Large Language Models*) ("**LLM**") patent sayısı ise son yıllarda hızlı bir artış göstermiştir.

Çin, tüm üretken YZ modeli patentlerinde lider konumda olup difüzyon modellerinde de dünya çapında en yüksek patent sayısına sahiptir.

ABD ise özellikle Varyasyonel Otomatik Kodlayıcı Modelleri (*VAE-Variational Autoencoders*) ve LLM patentlenmesi bakımından güçlü konumdadır.

4.Üretken YZ Modlarında Patent Eğilimleri

2014-2023 yılları arasında, üretken YZ patentleri çoğunlukla görüntü/video verilerine odaklanmıştır. Bunların ardından ise metin, ses ve müzik kategorileri gelmektedir.

Son yıllarda en hızlı büyüme "moleküller/genler/proteinler" kategorisinde gözlemlenmiştir. Çin, tüm üretken YZ modlarında, özellikle "görüntü/video" ve "moleküller/genler/proteinler" konusunda dünya çapında liderdir.

Tencent, IBM ve Samsung gibi büyük şirketler, farklı üretken YZ modlarında öne çıkmakta, özellikle Tencent ve Çin Bilimler Akademisi “görüntü/video” verileri üzerine patentlerde önemli bir rol oynamaktadır.

5.Üretken YZ Uygulamalarında Patent Eğilimleri

Üretken YZ teknolojisi, içerik oluşturma ve verimliliği arttırma gibi alanlarda büyük etkilere sahip olacak ve birçok sektörde yenilikler getirecektir. Üretken YZ’nin en büyük etkilerinin bankacılık, yüksek teknoloji ve yaşam bilimlerinde olması beklenmektedir. Son yıllarda, enerji yönetimi ve tarım gibi daha küçük uygulama alanlarında büyük bir büyüme gözlemlenirken, telekomünikasyon ve askeri alanlarda patent sayısında duraksama yaşanmaktadır.

Tencent, Ping An ve Baidu gibi şirketler, yazılım ve belge yönetimi gibi çeşitli alanlarda lider konumda bulunmaktadır. Çin, tüm üretken YZ uygulamalarında önde gelirken, ABD fiziksel bilimler ve mühendislik gibi bazı alanlarda dikkat çekmektedir.

6.Diğer Değerlendirmeler

Üretken YZ’nin yükselişi, önemli hukuki ve etik sorunları da beraberinde getirebilmektedir.

Temel endişeler arasında, YZ tarafından üretilen içeriklerin mevcut eserleri taklit etme potansiyeli nedeniyle telif hakkı ihlali ve YZ destekli buluşların patentlenebilirliği gibi fikri mülkiyet hakları üzerindeki etkiler bulunmaktadır. Ayrıca, üretken YZ’nin birçok işi otomatikleştirme potansiyeli, yüksek ücretli pozisyonlar dahil olmak üzere iş kayıplarına yol açma riskini taşımaktadır.

Bu sebeplerle, dünyada düzenleyici adımlar atılmaktadır. Bu sorunları ele almak için yönergeler oluşturulmakta ve en iyi uygulamaları geliştirmeye odaklanılmaktadır. Bu yönergeler sorumlu YZ kullanımını, şeffaflığı, hesap verebilirliği ve kötüye kullanımı önlemeyi içermektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.wipo.int/web-publications/patent-landscape-report-generative-artificial-intelligence-genai/index.html>

AV. BERNA ATEŞOĞLU**IBM'İN YENİ ÇERÇEVE YAKLAŞIMI: YAPAY ZEKÂNIN GÜVENLİ KULLANIMI**

Dijital dönüşümün öncüsü olan Yapay Zekâ (“YZ”) teknolojileri, hemen her sektörde köklü değişimlere yol açmaktadır. Özellikle finansal hizmetler hususunda, bu teknolojilerin sunduğu avantajlarla daha etkin, verimli ve müşteri odaklı çözümler geliştirdiği görülmektedir. Ancak YZ'nin hızlı benimsenmesi, güvenlik ve etik konularında önemli riskleri de beraberinde getirmektedir. Uluslararası İş Makineleri'nin (*International Business Machines*) (“IBM”) geliştirdiği Güvenilir ve Güvenli Üretken Yapay Zekâ Çerçevesi (*Trusted and Secure Generative AI (Gen AI) Framework*) (“Çerçeve”) tam da bu noktada devreye girmektedir.

YZ, finansal hizmetlerde müşteri etkileşimini artırmak, süreçleri dijitalleştirmek ve risk yönetimini iyileştirmek için büyük fırsatlar sunmaktadır. Ancak açıklanabilirlik, etik, önyargı ve güvenlik konuları ciddi endişeler arasında yer almaktadır.

IBM'in araştırmasına göre, CEO'ların %75'i rekabet avantajının gelişmiş YZ teknolojilerine sahip olmaktan geçtiğine inanıyor. Ancak kuruluşların %60'ından fazlası, henüz kapsamlı bir YZ stratejisi geliştirememiş durumdadır.

IBM, Finansal Hizmetler Bulut Konseyi (*Financial Services Cloud Council*) ile işbirliği yaparak YZ teknolojisinin güvenli ve etik kullanımını sağlamak için dört ana bileşenden oluşan bir Çerçeve geliştirmiştir:

1.YZ Uygulama Kontrolleri

Uygulama kontrolleri, YZ uygulamalarının güvenli kullanımını sağlar ve verilerin işlenme biçimini denetler. Bu kontroller, uygulamaların doğru şekilde çalıştığından ve beklenmedik davranışların önleendiğinden emin olunmasına yardımcı olur. Ayrıca, uygulamaların kullanıcı verilerini nasıl işlediği ve koruduğu konusunda da önemli rol oynamaktadır.

2.YZ Model Kontrolleri

Modellerin doğruluğunu ve önyargısız çalışmasını sağlamak için gerekli doğrulama, test ve izleme süreçlerini içerir. Bu kontroller, model performansını sürekli olarak değerlendirir ve gerektiğinde düzeltici önlemler alınmasını sağlar.

3.Verî Kontrolleri

Verilerin toplanması, saklanması ve kullanımı için net yönergeler belirler, veri gizliliğini ve bütünlüğünü korur. Veri kontrolleri, YZ sistemlerinin beslendiği verilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlar. Bu kapsamda, veri erişim yönetimi ve veri koruma politikaları da önemli yer tutar.

4.Altyapı Güvenlik Kontrolleri

YZ sistemlerini siber tehditlerden ve yetkisiz erişimden korur. Altyapı güvenlik kontrolleri, YZ uygulamaları ve modellerinin çalıştığı ortamların güvenliğini sağlamaya yönelik önlemleri içerir. Bu kontroller, ağ güvenliği, erişim kontrolü ve siber saldırılara karşı koruma mekanizmalarını kapsar.

YZ'nin karar verme süreçlerinde şeffaflığı sağlamak ve olası önyargıları minimize etmek, bu Çerçevenin temel hedefleri arasında yer almaktadır. IBM'in Çerçevesi, finansal hizmetler sektöründe YZ sistemlerinin güvenli ve etik bir şekilde geliştirilmesi ve yönetilmesi için kapsamlı bir rehber sunar. Öne çıkan tavsiyeler şunlardır:

- **Açıklanabilirlik:** YZ sistemlerinin karar alma süreçleri şeffaf olmalıdır. Bu, kullanıcıların ve denetleyicilerin sistemin nasıl çalıştığını anlamalarını ve güven duymalarını sağlar.
- **Etik ve Önyargı Yönetimi:** YZ modellerinin etik kurallara uygun çalıştığından ve önyargısız sonuçlar ürettiğinden emin olunmalıdır. Bu, toplumsal adaleti ve eşitliği sağlamaya yönelik önemli bir adımdır.
- **Veri Gizliliği ve Güvenliği:** Kullanıcı verilerinin korunması, YZ'nin güvenilirliğini artırır ve yasal uyumluluğu sağlar. YZ sistemlerinin veri gizliliği ve güvenliğine yönelik politikaları ve kontrolleri titizlikle uygulanmalıdır.
- **Sürekli İzleme ve Güncelleme:** YZ sistemlerinin performansı sürekli olarak izlenmeli ve güncellenmelidir. Bu, sistemlerin değişen koşullara ve yeni tehditlere karşı dayanıklı olmasını sağlar.

Bu kapsamda, YZ'nin finansal hizmetler sektörü dışında da geniş bir yelpazede kullanım alanı bulunduğunu belirtmek önemlidir. Sağlık hizmetlerinden üretim sektörüne, perakendeden kamu hizmetlerine kadar pek çok alanda YZ çözümleri, operasyonel verimliliği artırmak, maliyetleri düşürmek ve kullanıcı deneyimini iyileştirmek için kullanılmaktadır.

Ancak geniş kullanım alanları, farklı güvenlik ve etik zorlukları da beraberinde getirmektedir. Finansal hizmetler sektöründe olduğu gibi, diğer sektörlerde de YZ uygulamalarının güvenli ve etik kullanımını sağlamak için benzer kontrol çerçeveleri ve rehberlere ihtiyaç duyulmaktadır.

YZ teknolojilerinin hızlı gelişimi, gelecekte daha karmaşık sistemlerin ortaya çıkmasına yol açacaktır. Bu nedenle, YZ kontrol çerçevelerinin ve rehberlerinin de sürekli olarak güncellenmesi ve iyileştirilmesi gerekecektir.

Sonuç olarak, YZ'nin güvenli, etik ve sorumlu bir şekilde kullanılması hem teknolojik hem de toplumsal açıdan büyük bir sorumluluk gerektirmektedir. IBM'in söz konusu Çerçevesi, bu sorumluluğu yerine getirmek için önemli araçlar sunmaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://community.ibm.com/community/user/fscc/viewdocument/generative-ai-controls-framework-sa?CommunityKey=911102bb-642f-450c-a1ea-0187c94429ba&tab=librarydocuments>

AV. MERT ÖZYİÇİT**YAPAY ZEKÂ DİJİTAL POLİTİKALAR
MERKEZİ'NİN AMERİKAN GİZLİLİK HAKLARI
YASA TASLAĞI HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ**

Yapay Zekâ (“YZ”) politikalarını etkileyen konularda ulusal hükümetlere, uluslararası kuruluşlara ve düzenli olarak ABD Kongre Komitelerine tavsiyelerde bulunan, ABD merkezli bağımsız bir araştırma ve eğitim kurumu olan Yapay Zekâ ve Dijital Politikalar Merkezi (Center for AI and Digital Policy) (“CAIDP”), Haziran 2024’te taslak niteliğinde bir federal veri gizliliği düzenlemesi olan Amerikan Gizlilik Hakları Yasası (American Privacy Rights Act) (“AGHY”) hakkında tavsiye niteliğinde bir bildiri yayımlamıştır.

CAIDP, yayımladığı bildiride, YZ çağında federal bir veri gizliliği yasasının kişisel verilerin korunması için önemli olduğunu vurgulamaktadır. AGHY’nin veri toplama, işleme ve saklama süreçlerinde şeffaflık ve tasarımda gizlilik (*privacy by design*) ilkelerini benimsemesinin, güvenli ve itibarlı YZ sistemlerinin geliştirilmesi için gerekli olduğunu belirtmektedir.

AGHY Tartışma Taslağı’nda (“**Taslak**”) yer alan bazı maddeler hakkında önerilerde bulunan CAIDP;

- YZ sistemlerinin kara kutu (*black box*) özelliklerini vurgulayarak, YZ sistemleri tarafından oluşturulan çıktıların şeffaf olmayan bir şekilde ilgili kişilerin sivil haklarına müdahalede bulunduğu durumlara etkisi açısından Taslak’ın tanımlar kısmında “Makine öğrenimi, istatistik veya diğer veri işleme veya YZ tekniklerinden türetilen bir süreç de dahil olmak üzere, kapsanan verileri kullanarak bir karar veren veya insanın karar vermesini kolaylaştıran bir hesaplama süreci” şeklinde yer alan “kapsanan algoritma” (*covered algorithm*) tanımının eski haline getirilmesini,

- Taslak'ta yer alan biyometrik veri tanımının, Federal Ticaret Komisyonu Politika Bildirisi'nde (Federal Trade Commission Policy Statement) yer alan "Tanımlanmış veya tanımlanabilir bir kişinin vücudunun fiziksel, biyolojik veya davranışsal özelliklerini, karakteristiklerini veya ölçümlerini tasvir eden veya tanımlayan veriler. Biyometrik veriler, bir bireyin yüz özellikleri, iris veya retinası, parmak veya el izleri, sesi, genetiği veya karakteristik hareketleri veya jestlerinin (örneğin, yürüyüş veya yazma düzeni) tasvirlerini, görüntülerini, açıklamalarını veya kayıtlarını içerir, ancak bunlarla sınırlı değildir. Biyometrik bilgiler aynı zamanda bu tür tasvirlerden, görüntülerden, açıklamalardan veya kayıtlardan türetilen verileri de içerir; bu verilerden türetilen kişinin kimliğini tespit etmek makul ölçüde mümkün olabilir." şeklinde tanımlanmasını,
- Taslak'ta "Tek başına veya diğer bilgilerle birlikte bir bireyi veya bir ya da daha fazla bireyi tanımlayan veya bunlarla bağlantılı olan ya da makul olarak bağlantılı olabilen bir cihazı tanımlayan veya bunlarla bağlantılı olan ya da makul olarak bağlantılı olabilen bilgiler." olarak tanımlanan "kapsanan veriler" (covered data) tanımının içerisinde;

YZ sistemlerinin kimliksizleştirilmiş verileri yeniden kimliklendirebilme potansiyellerini göz önüne alarak "kimliksizleştirilmiş veriler" (de-identified personal data) ve üretken YZ sistemlerinin kişisel cihazlarla entegre edildiği durumlarda ortaya çıkabilecek gizlilik risklerini de göz önünde bulundurarak "Yalnızca bir bireyin cihazında toplanan, saklanan ve işlenen veriler" olarak tanımlanan "cihaz verileri" (on device data) verilerine de yer vererek tanımın kapsamına alınmasını,

- AGHY'de "gizlilik artırıcı teknolojiler" (privacy enhancing technologies) ile bahsedilenin, kişisel verilerin toplanmasını ve kullanılmasını en aza indiren veya ortadan kaldıran teknikler olduğunun açıkça belirtilmesini ve bununla birlikte düzenlemenin daha kapsamlı ve koruyucu olabilecek federe gizlilik düzenlemelerinin önüne geçemediğinin açıkça belirtilmesini önermektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://media.licdn.com/dms/document/media/D4E1FAQEbfLF3ahSWksQ/feeds-hare-document-pdf-analyzed/0/1719472423168?e=1723680000&v=beta&t=DJaFeuDvbFk87iw24WHVHE5alMtNG6RXFQYYrWxsk04>

AV. NECATİ ALP ÇELEBİ

YAPAY ZEKÂ SİSTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE MEŞRU MENFAATLERİN KULLANIMI VE HUKUKİ ESASLAR

Fransız Veri Koruma Otoritesi (Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés) ("CNIL"), Yapay Zekâ ("YZ") sistemleri geliştirmek için bir temel olarak meşru menfaati değerlendirmeye ilişkin bakış açısını özetleyen bir makale yayımlamıştır.

YZ sistemlerinin geliştirilmesi, teknoloji dünyasında büyük fırsatlar sunarken, veri işleme süreçlerinde hukuki ve etik kurallara bağlı kalmayı gerektirmektedir. Özellikle Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation) ("GVKT") kapsamında meşru menfaatler, veri işleme için önemli bir yasal dayanak olarak öne çıkmaktadır.

Meşru Menfaatlerin Kapsamı

Meşru menfaatler, GVKT'nin 6. maddesinde belirtilen altı hukuki dayanak arasında yer almaktadır.

YZ sistemlerinin geliştirilmesi kapsamında ve işleme faaliyeti rızaya dayanmadığında kamu ve özel kuruluşlar tarafından meşru menfaate sıklıkla başvurulmaktadır:

- **Özel Sektör:** Büyük ölçekli veri işleme gerektiren projelerde meşru menfaatler sıkça kullanılmaktadır. Örneğin, pazarlama ve veri analizi projelerinde bu yasal dayanak kullanılarak veri işlenmektedir.
- **Kamu Sektörü:** İnsan kaynakları gibi özel görevler kapsamında meşru menfaatler, veri işleme amacıyla kullanılabilir.

Meşru Menfaat Dayanağının Üç Temel Koşulu

1. İşlemenin Meşruluğu: Veri işleme amacı meşru ve kanuni olmalıdır.

2. İşlemenin Gerekliliği: Veri işleme, belirlenen amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olmalıdır.

3. Veri Sahiplerinin Haklarının Korunması: Veri işleme, veri sahiplerinin haklarına orantısız bir şekilde zarar vermemelidir.

Meşru Menfaatlerin Tanımlanması ve Örnekler

- **Bilimsel Araştırma:** Yeni bilimsel bulgular elde etmek için veri işleme
- **Yeni Hizmetler Sunmak:** Kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmet geliştirmek.
- **Dolandırıcılık Tespiti:** Finansal hilelerin önlenmesi.
- **Performans Artışı:** Mevcut hizmetlerin iyileştirilmesi.

Veri Minimizasyonu ve Gereklilik

Veri sorumluları, belirlenen amaca ulaşmak için veri işlemenin zorunlu olduğunu kanıtlamalıdır. Bu, yalnızca gerekli verilerin işlenmesi anlamına gelmekte ve “veri minimizasyonu” ilkesine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bireylerin Haklarının Korunması ve Etki Değerlendirmesi

- **Veri Minimizasyonu:** Yalnızca gerekli veriler kullanılmaktadır.
- **Şeffaflık:** Veri sahiplerine açık bilgi sağlanmalıdır.
- **İtiraz Hakkı:** Veri sahipleri, verilerinin işlenmesine itiraz edebilmelidir.

Makul Beklentiler ve Şeffaflık

Veri sahiplerinin işlemler hakkında bilgilendirilmesi ve beklentilerinin dikkate alınması gerekmektedir. İşlemler, veri sahiplerinin makul beklentilerini aşmamalıdır.

Ek Önlemler ve Güvenceler

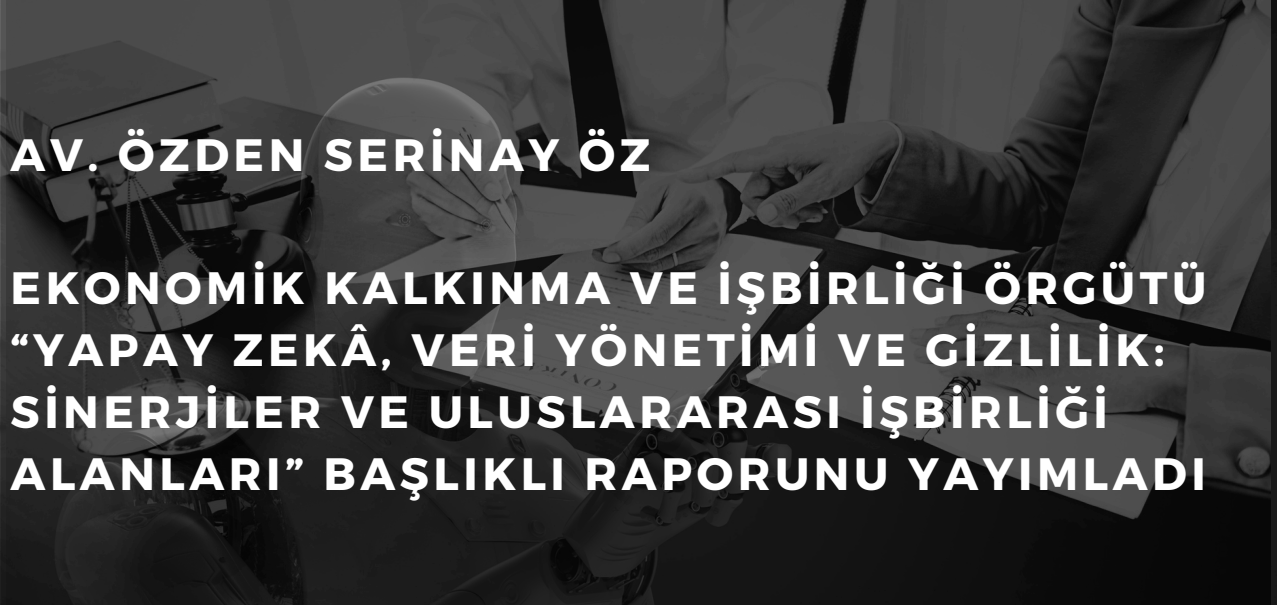
- **Veri Toplama:** Anonimleştirme veya psödonimleştirme gibi yöntemler kullanılarak veri güvenliği artırılabilir.
- **Model Eğitimi ve Veri Saklama:** Şeffaflık ve hakların korunması için ek önlemler alınmaktadır.
- **YZ Sistemlerinin Kullanımı:** Kötüye kullanıma engel olunmalıdır.

Sonuç

YZ sistemlerinin geliştirilmesinde meşru menfaatlere dayanmak, etkili ve güvenli bir yaklaşım sunmaktadır. Bireylerin haklarını korumak, meşru menfaatlerin net tanımlanması, işlemenin gerekliliğinin kanıtlanması ve ek güvencelerin sağlanması önemlidir. Bu unsurlar, YZ sistemlerinin hem hukuki hem de etik açıdan uygun bir şekilde geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://www.cnil.fr/en/relying-legal-basis-legitimate-interests-develop-ai-system>

AV. ÖZDEN SERİNAY ÖZ

EKONOMİK KALKINMA VE İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ “YAPAY ZEKÂ, VERİ YÖNETİMİ VE GİZLİLİK: SİNERJİLER VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ ALANLARI” BAŞLIKLİ RAPORUNU YAYIMLADI

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) (“**OECD**”) 26 Haziran 2024 tarihinde Yapay Zekâ, Veri Yönetimi ve Gizlilik: Sinerjiler ve Uluslararası İşbirliği Alanları (“**Rapor**”) başlıklı raporunu yayımladı.

Rapor, Yapay Zekâ (“**YZ**”) ve gizliliğin kesişimini ve ilgili politika topluluklarının, özellikle Üretken YZ’nin yaygınlaşması ile ilgili riskleri ele almak için nasıl birlikte çalışabileceğini araştırmakla birlikte YZ, veri yönetimi ve gizlilik konularında sinerjileri güçlendirmek ve uluslararası işbirliği alanlarını artırmak için önemli öneriler sunmaktadır.

Rapor’da üç ana başlık belirlenmiştir. Bu başlıklar;

- (i) Üretken YZ: İşbirliği için Bir Katalizör,
- (ii) Mevcut OECD Gizlilik ve YZ İlkelerinin Haritalanması,
- (iii) YZ ve Gizlilik Konusunda Ulusal ve Bölgesel Gelişmeler’dir.

Üretken YZ: YZ ve Gizlilik Konusunda İşbirliği için Bir Katalizör

Bu başlıkta özellikle üretken YZ’nin gizlilik için sunduğu fırsatlar ve riskler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Rapor’da üretken YZ’nin kod geliştirme, yaratıcı endüstriler ve sanat, eğitim, sağlık hizmetleri ve daha pek çok sektörde yeni fırsatlar yaratırken aynı zamanda ayrımcılık, kutuplaşma, şeffaf olmayan kararlar verme veya potansiyel sosyal yapıyı kontrol gibi yeni riskleri de ortaya çıkaracağı ve mevcut riskleri arttıracığı belirtilmiştir.

Mevcut OECD Gizlilik ve YZ İlkelerinin Haritalanması

Rapor’un ikinci kısmında yer verilen haritalama, OECD’nin beş temel ilkesinde kullanılan kavramları analiz ederek YZ, gizlilik ve veri koruma yönetimi arasındaki öncelikli işbirliği alanlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu kısımda, OECD, Gizlilik Yönergeleri ile OECD Yapay Zeka İlkeleri'ni karşılaştırarak ortak noktaları ve farklılıkları belirlemektedir. Her iki çerçevedeki ana ilkeler arasında şeffaflık, adalet ve hesap verebilirlik yer almaktadır.

2024'te revize edilmiş OECD YZ İlkeleri

Güvenilir, İnsan Merkezli Yapay Zekâ İçin Değer Temelli İlkeler:

- 1.Kapsayıcı büyüme, sürdürülebilir kalkınma ve refah ,
- 2.Adalet ve gizlilik konuları da dahil olmak üzere hukukun üstünlüğüne, insan haklarına ve demokratik değerlere saygı,
3. Şeffaflık ve açıklanabilirlik,
- 4.Dayanıklılık, güvenlik ve emniyet,
- 5.Hesap verebilirlik.

Topluma Fayda Sağlayacak YZ Ekosistemleri için Hükümetlere Öneriler

- 1.YZ araştırma ve geliştirmesine yatırım,
- 2.Kapsayıcı bir YZ-ekosisteminin teşvik edilmesi (*veri, hesaplama, teknolojiler*),
- 3.YZ için birlikte çalışabilir bir yönetim ve politika ortamının şekillendirilmesi,
- 4.İnsan kapasitesinin geliştirilmesi ve işgücü piyasası dönüşümüne hazırlık,
- 5.Uluslararası işbirliği ve YZ'nin güvenilirliğini ölçümleme.

Rapor'da, OECD'nin YZ için belirlemiş olduğu yukarıda yer verdiğimiz beş “Değer Temelli İlke” ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. OECD, tavsiye kararlarında yenilikçi ve güvenilir, gizlilik ve veri koruma da dahil olmak üzere insan haklarına ve demokratik değerlere saygı gösteren YZ kullanımını teşvik etmektedir. Rapor, şu anda AB YZ Yasası ve Avrupa Konseyi'nin YZ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü Çerçeve Sözleşmesi gibi dünya genelindeki YZ çerçevelerinde kullanılan bir YZ sistemi tanımını içerdiği belirtilmiştir.

YZ ve Gizlilik Konusunda Ulusal ve Bölgesel Gelişmeler

Bu kısımda farklı bölgelerin ve ülkelerin YZ ve gizlilik konularında ne tür çalışmalar yaptığına ilişkin bilgi verilmektedir.

Rapor'da Gizlilik Uygulama Otoriteleri (*Privacy Enforcement Authorities*) (“**GUO**”) tarafından Kanada, Fransa, Türkiye, İspanya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Singapur'da yapılan gizlilik ve mahremiyet konulu yasaların YZ'ye uygulanması konusunda sağlanan rehberlik çalışmalarına, Kanada, İtalya, Japonya, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya'daki üretken YZ dahil olmak üzere YZ alanındaki GUO yaptırım ve uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Rapor'da ayrıca şu hususlar vurgulanmıştır:

- OECD'nin YZ ve gizlilik konusundaki tecrübesi ile uluslararası işbirliğini desteklediği, bu alanda girişimler yaptığı,
- YZ ve gizlilik ilkelerinin entegrasyonunun, riskleri azaltabileceği ve YZ sistemlerine olan güveni arttırabileceği,
- YZ sistemlerinin geliştirilmesinde gizlilik endişelerinin ön planda tutulması gerektiği, buna yönelik YZ algoritmalarının açıklanabilirliği konusunda gizliliği arttıran teknolojilerin incelenmesi ve keşfedilmesinin faydalı olacağı,
- YZ'nin veri gizliliği üzerindeki karmaşıklıklarını ele almak için uluslararası işbirliği içinde olmanın gerekliliği.

Detaylı bilgi için:

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/2476b1a4-en.pdf?expires=1720343770&id=id&accname=guest&checksum=4E926C40379E0EB0FF8DC54ED7796BAB>

AV. AYŞENUR ERBAY**YAPAY ZEKÂ YASASI DOĞRULTUSUNDA VERİ KORUMA MAKAMLARININ ROLÜ**

Avrupa Birliği (*European Union*) (“**AB**”) tarafından 13 Mart 2024 tarihinde kabul edildiği günden beri adından sıkça söz ettiren Yapay Zekâ Yasası (“**YZ Yasası**”), bu kez de Veri koruma Otoriteleri’nin (*Data Protection Authorities*) (“**VKO**”) YZ Yasası çerçevesindeki rolüne ilişkin 3/2024 sayılı 16 Temmuz 2024 tarihli Bildiri ile gündeme gelerek adından söz ettirmeye devam etmektedir.

YZ teknolojileri, tüm dünyada olduğu gibi AB ülkelerini, parlamentolarını ve toplumsal yapıları köklü bir şekilde dönüştürmektedir. Bu teknolojilerin yaygın kullanımı elbette birçok açıdan endişeyi de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda ülkeler, YZ sistemlerine karşı toplumları korumayı hedeflemekte ve bu amaca yönelik birtakım çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların başında bahsi geçtiği üzere YZ Yasası gelmektedir.

YZ Yasası, YZ sistemlerinin piyasaya sürülmesi, kullanımı ve denetlenmesi için kapsamlı bir düzenleme sağlamaktadır.

Avrupa Veri Koruma Kurulu’nun (*European Data Protection Board*) (“**EDPB**”) 16 Temmuz 2024 tarihli Bildirisi, YZ Yasası çerçevesinde VKO olarak bilinen ulusal düzeydeki yetkili makamların oynadığı kritik rolü vurgulamış ve VKO’ların, YZ sistemlerinin tüm oluşum ve kullanım döngüsü boyunca kişisel verilerin işlenmesini denetleme yetkisine sahip olduklarını açıklamıştır.

VKO, bu denetleme yetkisiyle yüksek riskli YZ sistemlerinde kişisel verilerin işlenmesi konusunda YZ Yasası’nın gerekliliklerine tam uyumlu olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca bu bildiri ile VKO, AB Temel Haklar Şartı’nda belirtilen temel hakların, özellikle mahremiyetin ve kişisel verilerin korunmasını sağlamakla görevlendirilmiştir.

Öte yandan EDPB'nin bildirisi ile VKO'nun, YZ Yasası'nda belirtilen diğer düzenleyici kurumlarla da koordinasyon içinde olması gerektiği vurgulanmış ve bunun, YZ sistemlerinin denetiminde tutarlı ve etkili bir yaklaşım geliştirilmesine katkı sağlayacağını, böylece farklı sektörlerdeki paydaşların haklarının korunmasının güvence altına alınabileceğini önemle ifade etmiştir.

Tüm bu yaklaşımlar EDPB'nin bildirisinin önemine dikkat çekmekte ve VKO'nun üstlenmiş olduğu bu denetim ve gözetim sorumluluğunu nasıl etkin bir şekilde yerine getireceğini açıklamaya yönelik çabaların birer sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bildiri ayrıca dijital dönüşümün adil ve güvenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlayacak önemli adımlardan olup, dünyanın birçok ülkesine de emsal teşkil edecektir.

İlerleyen tarihlerde, AB Üye Devletleri dışındaki ülkelerde de benzer çalışmaların görülmesi beklenmektedir.

Detaylı bilgi için:

https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-07/edpb_statement_202403_dpasroleai_act_en.pdf

20 Ağustos 2021 tarihinde yürürlüğe giren Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025 ("UYZS"), Türkiye'nin Yapay Zekâ ("YZ") alanındaki ilk ulusal strateji belgesidir. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın koordinasyonunda hazırlanan bu metin, geniş bir paydaş kitlesinin katkılarıyla şekillendirilmiştir.

UYZS'nin vizyonu, "müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir YZ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek" olarak belirlenmiştir.

Stratejinin Öncelikleri ve Uygulama Süreci:

UYZS, altı stratejik öncelik etrafında yapılandırılmıştır:

- 1.YZ uzmanlarını yetiştirmek ve alanda istihdamı artırmak
- 2.Araştırma, girişimcilik ve yenilikçiliği desteklemek
- 3.Kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişim imkânlarını genişletmek

4.Sosyoekonomik uyumu hızlandıracak düzenlemeleri yapmak

5.Uluslararası iş birliklerini güçlendirmek

6.Yapısal ve işgücü dönüşümünü hızlandırmak.

Bu öncelikler doğrultusunda 24 amaç ve 119 tedbir belirlenmiştir. Stratejinin uygulanması, Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı başkanlığındaki "Yönlendirme Kurulu" tarafından koordine edilmektedir. Ayrıca, YZ Ekosistemi Danışma Grubu ve teknik çalışma grupları oluşturulmuştur.

Uygulama sürecinde, Eylem Planı hazırlanmış ve üç aylık periyodik geri bildirimlerle izleme-değerlendirme süreci yürütülmektedir. YZ alanının dinamik yapısı göz önünde bulundurularak, 2021-2025 dönemi Eylem Planı, 12. Kalkınma Planı doğrultusunda 2024-2025 Eylem Planı olarak güncellenmiştir.

Beklenen Etkiler ve Hukuki Boyut:

UYZS'nin uygulanmasıyla hedeflenen başlıca etkiler şunlardır:

- YZ projelerinin etik ilkelere uygun yürütülmesi
- YZ ekosisteminin olgunluk seviyesinin yükseltilmesi
- Türkiye'nin YZ alanında küresel rekabet gücünün artırılması
- Dijital dönüşümün hızlandırılması
- YZ teknolojilerinin yaygın kullanımının sağlanması
- Nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi
- YZ'nin ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkısının artırılması.

Hukuki açıdan, YZ'nin kullanımına ilişkin yasal çerçevenin oluşturulması, etik kuralların belirlenmesi ve kişisel verilerin korunması gibi konularda önemli adımlar atılması beklenmektedir.

Sonuç:

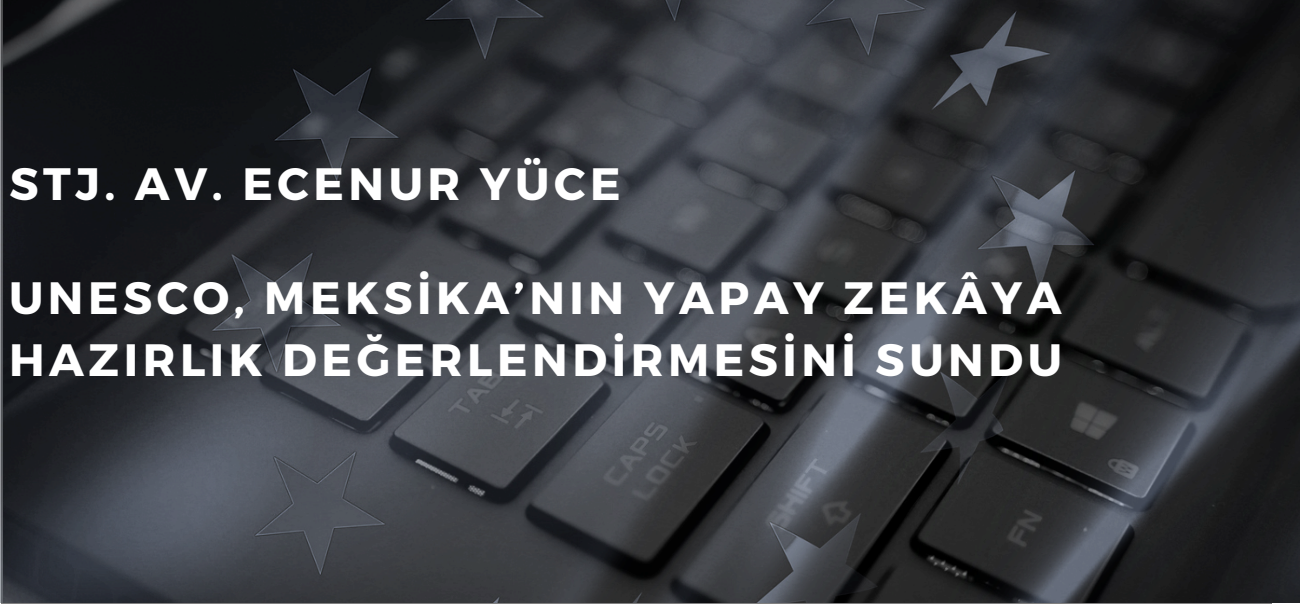
UYZS, Türkiye'nin YZ alanında ilerlemesi için kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır. Stratejinin başarılı bir şekilde uygulanması, ülkemizin dijital çağda rekabet gücünü artırmasına ve teknolojik gelişmelerin ön saflarında yer almasına katkı sağlayacaktır.

YZ'nin hukuk pratiğinde kullanımı, adli süreçlerdeki potansiyel rolü ve YZ sistemlerinin hukuki sorumluluğu gibi konular, önümüzdeki dönemde hukuk dünyasının gündeminde önemli yer tutacaktır.

Bu nedenle, stratejinin uygulanması ve sonuçlarının yakından takip edilmesi, hem teknolojik ilerleme hem de hukuki düzenlemeler açısından kritik öneme sahip olacaktır.

Detaylı bilgi için:

<https://cbddo.gov.tr/uyzs>

STJ. AV. ECENUR YÜCE

UNESCO, MEKSİKA’NIN YAPAY ZEKÂYA HAZIRLIK DEĞERLENDİRMESİNİ SUNDU

UNESCO tarafından sunulan değerlendirmede, Yapay Zekâ (“YZ”) konusundaki gelişmelerin küresel gayri safi milli hasılayı 10 yıl içinde yüksek ölçüde arttırabileceği ve dünya çapında iş kollarında %40 ila %60 arasında bir değerde dönüşüme neden olacağı belirtilmiştir.

3 Temmuz 2024’te UNESCO’nun Ulusal Yapay Zekâ Birliği (*National Alliance for Artificial Intelligence*) ile yaptığı işbirliği kapsamında birçok kurum ve kuruluştan temsilcinin de katıldığı açık bir süreçle YZ Hazırlık Değerlendirmesi başlamıştır. UNESCO yetkileri tarafından senatoda sunulan ve UNESCO üye devletleri tarafından kabul edilen ve Hazırlık Değerlendirme Metodolojisi’nin (*Readiness Assessment Methodology*) uygulamasının sonucunda ortaya çıkan söz konusu raporda Meksika’nın 2023 Hükümet Yapay Zekâ Hazırlık Endeksi’nde (*Government AI Readiness Index*) (“**Endeks**”) Latin Amerika bölgesinde üçüncü sırada yer almasına ve yatırım almada yaşadığı bazı zorluklara değinilmiştir.

Ayrıca Endeks’te Eylül 2023 itibarı ile YZ’ye yapılan girişim sermayesinin gıda ve içecek sektörüne yatırılan sermayeden az olduğu belirtilmiş olup Meksika’nın yüksek teknoloji ihracatında dünyadaki konumu vurgulanırken söz konusu teknik ve araştırma kapasitesiyle gelirlerin arttırılabileceğine de değinilmiştir.

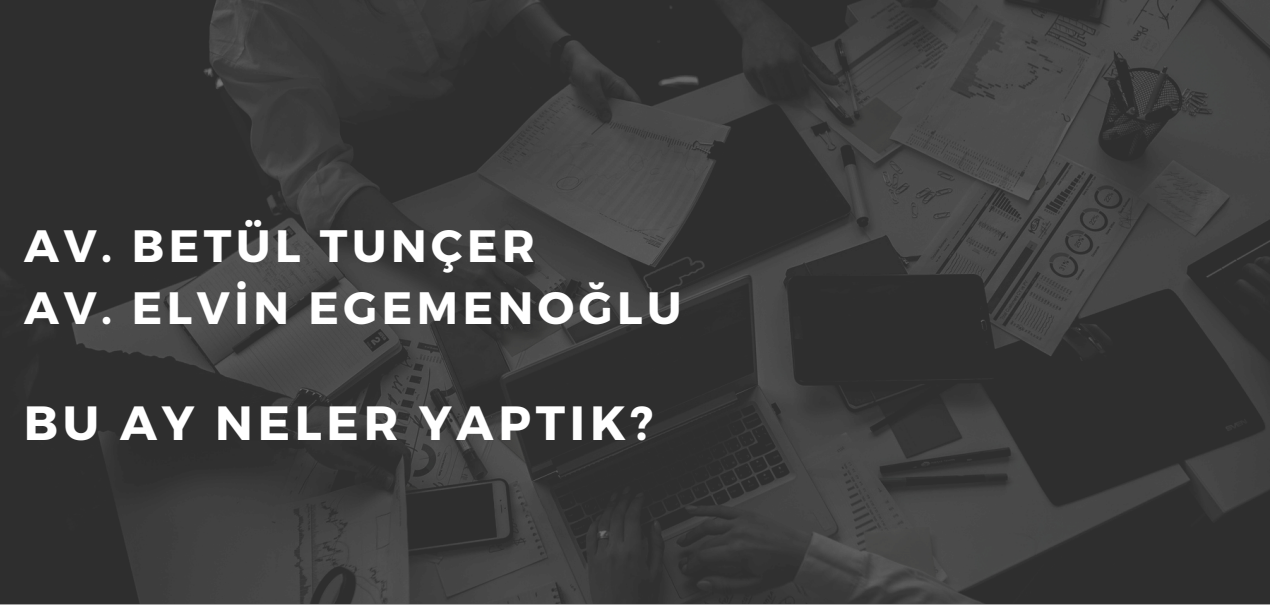
Meksika’nın 2022 yılında Latin Amerika ve Karayipler bölgesi içerisinde, en yüksek sayıda bilgisayar mühendisliği veya ilgili bölümlerde yüksek lisans mezununa sahip ülke olması ve YZ alanında çalışan araştırma görevlileri bakımından ise altıncı sırada yer alması dikkat çekmektedir.

YZ sistemlerinin neden olduğu zararları düzeltmek adına düzenlenmiş ayrı bir kanuna veya politikaya sahip olmayan Meksika’nın gizlilik, şeffaflık ve bilgi edinme haklarına erişim konusunda halihazırda güçlü düzenlemelere sahip olması nedeniyle söz konusu zararların üstesinden gelebileceği de ayrıca belirtilmiştir.

Bununla birlikte Endeks'te özellikle yeterince temsil edilemeyen gruplara yönelik olarak Meksika'nın farklı bölgelerinde kullanılan dillerin dijital platformlarda temsiline değinilirken ayrıca başka önerilere de yer verilmiştir. Bu öneriler arasında; tek ve ortak bir dijital kimlik sisteminin oluşturulması ve söz konusu sistemin özerk bir kurum tarafından yönetilmesi, tüm insanların temsili, kritik varlıkların ve hizmetlerin tanımlanması, önleme ve tespit konusunda belirli stratejilere yer verilmesi ve daha fazlası yer almaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://www.unesco.org/en/articles/unesco-presents-artificial-intelligence-readiness-assessment-mexico>

AV. BETÜL TUNÇER AV. ELVİN EGEMENOĞLU BU AY NELER YAPTIK?

10 TEMMUZ 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından hazırlanan Yapay Zekâ Çağında Hukuk bültenimizin Haziran 2024 sayısı İstanbul Barosu internet sitesinde yayımlandı.

Bültene erişim için:

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/2024haziranbulteni.pdf>

19 TEMMUZ 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası Zaman Çizelgesi konulu infografik çalışması yayımlandı.

İnfografiğe erişim için:

https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/yzcg_zmn.pdf

BİLİŞİM
HUKUKU
KOMİSYONU

YAPAY ZEKÂ
ÇALIŞMA
GRUBU

**HAZIRLAYAN BÜLTEN
EKİBİ**

Av. Selin ÇETİN KUMKUMOĞLU
Av. Pınar SARUHAN
Av. Zeynep ÖĞRETMEN KOTİL
Av. Büşra Nur AYDIN
Stj. Av. Hividar KILIÇ

EDİTÖRLER
Av. Betül TUNÇER
Av. Elvin EGEMENOĞLU